

حقوق کار

دفتر یک - مانی نظری حقوق کار و نظام حقوقی

ماتم بر قرارداد کار در ایران

دکتر احمد رفیعی

قاضی دیوان عالی کشور و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد تهران شمال

سرشناسه	: رفیعی، احمد، ۱۳۴۵ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام <i>Iran. Laws, etc</i>
عنوان و نام پدیدآور	: حقوق کار/ احمد رفیعی.
وضعیت ویراست	: ویراست ۲.
مشخصات نشر	: تهران: فکرسازان، ۱۳۹۵ -
مشخصات ظاهری	: ج.
شابک	: 978-600-7560-24-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: چاپ قبلی: نگاه بین، ۱۳۹۲ -
یادداشت	: کتابنامه.
مندرجات	: ج. ۱. مبانی نظری حقوق کار و نظام حقوقی حاکم بر قرارداد کار در ایران
موضوع	: کار -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: <i>Labor laws and legislation -- Iran</i>
موضوع	: بیکاری -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: <i>Unemployment -- Law and legislation -- Iran</i>
رده بندی کنگره	: MH ۱۳۰۱۳۰۱۳۰ / ۷۲
رده بندی دیویی	: ۵۵۰ / ۳۴۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۳۰۸۹۳۱

ناشر: انتشارات فکرسازان

نام کتاب: حقوق کار

تعداد صفحه: ۳۸۴ صفحه

قطع: وزیری

سال انتشار: ۱۳۹۵

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۶۰-۲۴-۲

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهید وحید نظری،

کوچه شهید قدیری، پلاک ۲۲، واحد ۴، تلفن: ۶۶۴۸۹۲۹۶، ۶۶۹۶۰۷۶۰-۲۱.

فهرست اختصاری مطالب

پیشگفتار	۱۷
مقدمه	۱۹

بخش اول: بنیان‌های نظری حقوق کار

فصل اول - تاریخچه حقوق کار	۲۲
گفتار اول - تاریخچه روابط کار در جهان	۲۴
گفتار دوم - تاریخچه روابط کار در ایران	۳۳
فصل دوم - تعریف و ویژگی‌های حقوق کار	۵۱
گفتار اول - تعریف حقوق کار	۵۱
گفتار دوم - ویژگی‌های حقوق کار	۵۸
فصل سوم - منابع حقوق کار	۸۹
گفتار اول - منابع داخلی	۹۰
گفتار دوم - منابع بین‌المللی	۱۳۰

بخش دوم: قرارداد کار

فصل اول - مفهوم، ویژگی‌ها و انواع قرارداد کار	۱۴۳
گفتار اول - مفهوم قرارداد کار	۱۴۶
گفتار دوم - ویژگی‌های قرارداد کار	۱۴۹
گفتار سوم - انواع قرارداد کار	۱۵۸
فصل دوم - اجزای قرارداد کار	۱۷۴
گفتار اول - طرفین قرارداد کار	۱۷۴
گفتار دوم - کارگاه	۲۰۶
فصل سوم - شرایط کار	۲۱۳
گفتار اول - حق‌السعی	۲۱۴
گفتار دوم - ساعات کار، تعطیلات و مرخصی	۲۳۰
گفتار سوم - شرایط کار زنان و نوجوانان	۲۵۰
گفتار چهارم - بازرسی و نظارت	۲۷۶

۲۸۰	گفتار پنجم - حل اختلاف کار
۳۱۷	فصل چهارم - تعلیق و پایان قرارداد کار
۳۱۸	گفتار یکم - تعلیق قرارداد کار
۳۴۸	گفتار دوم - پایان قرارداد کار
۳۷۴	فهرست منابع

www.ketab.ir

فهرست تفصیلی مطالب

۳	 کوتاه‌نوشته‌ها
۱۷	 پیشگفتار
۱۹	 مقدمه

بخش اول: بنیان‌های نظری حقوق کار

۲۲	 فصل اول - تاریخچه حقوق کار
۲۴	 گفتار اول - تاریخچه روابط کار در جهان
۳۳	 گفتار دوم - تاریخچه روابط کار در ایران
۴۱	 الف - فرهنگ والی کرمان و بلوچستان
۴۲	 ب - قانون کار
	 ج - مقررات و موازن حمایت کار از سال ۱۳۰۹ تا تصویب لایحه قانون کار در سال ۱۳۲۵
۴۴	 د - قوانین کار
۴۷	 فصل دوم - تعریف و ویژگی‌های حقوق کار
۵۱	 گفتار اول - تعریف حقوق کار
۵۸	 گفتار دوم - ویژگی‌های حقوق کار
۶۱	 مبحث یکم - حمایتی بودن
۶۳	 الف - حمایت از گروه‌های خاص
۶۵	 ب - حمایت از موضوعات و فعالیت‌های خاص
۶۷	 ج - حمایت عمومی از کارگران
۶۸	 مبحث دوم - امری بودن
۷۲	 مبحث سوم - وابستگی به حقوق عمومی
۷۵	 مبحث چهارم - سه‌جانبه‌گرایی
۸۲	 مبحث پنجم - گرایش به جهانی شدن و یکنواختی
۸۶	 مبحث ششم - جوانی و پویایی
۸۹	 فصل سوم - منابع حقوق کار
۹۰	 گفتار اول - منابع داخلی

۹۰	مبحث یکم - قانون اساسی
۹۲	مبحث دوم - قوانین عادی
۹۲	بند اول - قانون کار
۱۰۳	بند دوم - قانون مدنی
۱۰۳	بند سوم - قوانین ناظر بر دادرسی کار
۱۰۴	بند چهارم - سایر قوانین مرتبط
۱۰۶	مبحث سوم - مقررات دولتی
۱۰۷	بند اول - تصویب نامه ها
۱۰۹	بند دوم - آیین نامه های وزارتی
۱۱۲	بند سوم - مصوبات شورای عالی کار
۱۱۳	بند چهارم - مصوبات شورای عالی حفاظت فنی
۱۱۴	مبحث چهارم - رویه های اداری
۱۱۶	مبحث پنجم - عرف و عادات شغلی
۱۱۷	بند اول - نقش عرف در تنظیم، تفسیر و اجرای قرارداد کار
۱۲۱	بند دوم - نقش عرف در حل اختلافات و کارفرمایان
۱۲۷	مبحث ششم - پیمان های دسته جمعی
۱۳۰	مبحث هفتم - دکترین یا نظریات علمای حقوق
۱۳۰	گفتار دوم - منابع بین المللی
۱۳۱	مبحث یکم - مصوبات سازمان بین المللی کار
۱۳۷	مبحث دوم - سایر منابع بین المللی

بخش دوم: قرارداد کار

۱۴۳	فصل اول - مفهوم، ویژگی ها و انواع قرارداد کار
۱۴۶	گفتار اول - مفهوم قرارداد کار
۱۴۹	گفتار دوم - ویژگی های قرارداد کار
۱۴۹	۱ - لازم
۱۵۱	۲ - عهدی
۱۵۲	۳ - مستمر

۱۵۳	۴- غیر تشریفاتی (رضایی).....
۱۵۵	۵- غیر معین.....
۱۵۵	۶- الحاقی.....
۱۵۶	۷- معوض.....
۱۵۷	۸- شخصی بودن تعهد کارگر.....
۱۵۸	گفتار سوم- انواع قرارداد کار.....
۱۵۸	مبحث یکم- از لحاظ اشخاص طرف قرارداد کار.....
۱۵۹	مبحث دوم- از لحاظ مدت و موضوع قرارداد کار.....
۱۶۰	بند اول- قرارداد کار موقت.....
۱۶۲	بند دوم- قرارداد کار غیر موقت.....
۱۶۴	بند سوم- قرارداد کار مستمر.....
۱۶۶	مبحث سوم- از لحاظ شکل انعقاد قرارداد کار.....
۱۶۷	مبحث چهارم- قراردادهای کار از اساس طبیعت کار.....
۱۶۷	بند اول- قراردادهای کار مستمر.....
۱۶۸	بند دوم- قراردادهای کار غیر مستمر.....
۱۷۰	مبحث پنجم- قرارداد کار از لحاظ میزان ساعات کار.....
۱۷۰	بند اول- قرارداد کار تمام وقت.....
۱۷۱	بند دوم- قرارداد کار پاره وقت.....
۱۷۴	فصل دوم- اجزای قرارداد کار.....
۱۷۴	گفتار اول- طرفین قرارداد کار.....
۱۷۵	مبحث یکم- کارگر و کارآموز.....
۱۷۵	بند اول- کارگر.....
۱۷۷	الف- تبعیت یا وابستگی (حقوقی و اقتصادی).....
۱۷۸	۱- تبعیت حقوقی.....
۱۸۵	۲- تبعیت اقتصادی.....
۱۸۶	ب- دریافت حق السعی در مقابل انجام کار.....
۱۸۷	ج- امارات تکمیلی تبعیت و رابطه کارگری و کارفرمایی.....
۱۸۹	د- معیارهای تمایز کارگر از پیمانکار.....

۱۹۱	هـ- وضعیت حقوقی مدیران شرکت‌ها
۱۹۳	بند دوم- کارآموز
۲۰۱	مبحث دوم- کارفرما
۲۰۶	گفتار دوم- کارگاه
۲۱۳	فصل سوم- شرایط کار
۲۱۴	گفتار اول- حق السعی
۲۱۵	مبحث یکم- مزد
۲۱۷	بند اول- تقسیم‌بندی انواع مزد
۲۱۷	الف- مزد ثابت
۲۱۷	ب- مزد ساعتی
۲۱۸	ج- کار مزد
۲۱۸	د- کار مزد ساعتی
۲۱۹	بند دوم- حمایت‌های آئونی از مزد
۲۲۱	الف- منع تبعیض در پرداخت مزد
۲۲۲	ب- محدودیت در برداشتن مزد و وقف آن (مصونیت مزد)
۲۲۵	پ- تعیین حداقل دستمزد
۲۲۸	مبحث دوم- مزایا
۲۳۰	گفتار دوم- ساعات کار، تعطیلات و مرخصی
۲۳۰	مبحث یکم- ساعات کار
۲۳۱	بند اول- منع کار اجباری
۲۳۲	بند دوم- مدت زمان انجام کار
۲۳۴	بند دوم- ساعات کار روز، شب و مختلط
۲۳۴	بند سوم- ساعات کار نوبتی و متناوب
۲۳۴	الف- کار نوبتی
۲۳۶	ب- کار متناوب
۲۳۷	بند چهارم- کار اضافی
۲۴۱	مبحث دوم- تعطیلات و مرخصی
۲۴۳	بند اول- تعطیلات

۲۴۳	الف - تعطیلات هفتگی
۲۴۴	ب - تعطیلات رسمی
۲۴۴	بند دوم - مرخصی
۲۴۵	الف - مرخصی استحقاقی
۲۴۷	ب - مرخصی استعلاجی
۲۴۹	ج - مرخصی بدون حقوق
۲۵۰	گفتار سوم - شرایط کار زنان و نوجوانان
۲۵۲	مبحث یکم - کارگر زن
۲۵۲	بند اول - بنیاد اجتماعی و حقوقی اشتغال زنان و مسائل ناشی از آن
۲۵۲	الف - معاینه و اشتغال و تضمین اصل برابری
۲۶۰	ب - اشتغال زنان و الزامات و چگونگی تنظیم تکالیف شغلی و خانوادگی
۲۶۳	بند دوم - حمایت‌های خاص قانون مربوط به زنان
۲۶۳	الف - حمایت‌های قانون مربوط به تکالیف مادری
۲۶۳	ب - منع کارهای خطرناک، سخت و زیان‌آور
۲۶۴	مبحث دوم - کارگر نوجوان
۲۶۶	بند اول - تعریف کارگر نوجوان
۲۶۷	بند دوم - حمایت‌های قانونی از کارگر نوجوان
۲۶۷	الف - معیارهای مربوط به حداقل سن شروع به کار
۲۷۱	ب - آزمایشات پزشکی کارگر نوجوان
۲۷۳	ج - تعطیلات و مرخصی‌های نوجوانان
۲۷۵	د - ساعات کار کارگر نوجوان
۲۷۶	ه - منع کار اضافی، در شب و سخت و زیان‌آور
۲۷۶	گفتار چهارم - بازرسی و نظارت
۲۷۷	مبحث یکم - بازرسان کار
۲۷۹	مبحث دوم - کارشناسان بهداشت کار
۲۸۰	گفتار پنجم - حل اختلاف کار
۲۸۲	مبحث یکم - حل اختلاف کار در اسناد بین‌المللی و روش‌های موجود در کشورهای الگو
۲۹۳	مبحث دوم - حل اختلاف کار در نظام حقوقی ایران

بند اول- هیأت تشخیص.....	۳۰۲
بند دوم- هیأت حل اختلاف.....	۳۰۵
بند سوم- دیوان عدالت اداری.....	۳۰۹
فصل چهارم- تعلیق و پایان قرارداد کار.....	۳۱۷
گفتار یکم- تعلیق قرارداد کار.....	۳۱۸
مبحث اول- آثار تعلیق قرارداد کار.....	۳۲۰
مبحث دوم- موارد تعلیق قرارداد کار.....	۳۲۲
بند اول- تعلیق قرارداد کار خارج از اراده طرفین.....	۳۲۲
الف- تعطیل موقت کارگاه به واسطه قوه قهریه و یا حوادث غیرقابل پیش‌بینی.....	۳۲۲
ب- اعزام به خدمت نظام وظیفه.....	۳۲۳
ج- برداشت کارگر.....	۳۲۴
د- مرخصی اجباری.....	۳۲۹
ه- تعطیل موقت کارگاه برسوی مراجع قانونی.....	۳۳۰
بند دوم- تعلیق قرارداد کار به اده مشترک طرفین.....	۳۳۱
الف- مرخصی بدون حقوق.....	۳۳۱
ب- کارآموزی.....	۳۳۲
ج- جایگزین شدن قرارداد کار با دیگر قراردادها.....	۳۳۴
د- قراردادهای کار فصلی که به صورت دائمی تبدیل می‌شوند.....	۳۳۴
بند سوم- تعلیق قرارداد کار به اراده کارگر.....	۳۳۵
الف- غیبت کارگر.....	۳۳۵
ب- شرکت داوطلبانه کارگر در جبهه.....	۳۳۶
ج- اعتصاب کارگران.....	۳۳۷
بند چهارم: تعلیق ناشی از اراده یک جانبه کارفرما.....	۳۴۰
الف- اخراج کارگر بدون رعایت تشریفات ماده ۲۷ قانون کار.....	۳۴۱
ب- تغییر عمده در شرایط کار برخلاف عرف معمول کارگاه و یا محل کار بدون مجوز کتبی اداره کار محل.....	۳۴۲
ج- تغییر ساختاری کارگاه یا مجوز قانونی.....	۳۴۲
د- امتناع از پذیرش کارگر پس از رفع حالت تعلیق.....	۳۴۳

۳۴۴	مبحث سوم - بازگشت به کار کارگر پس از رفع حالت تعلیق
۳۴۸	گفتار دوم - پایان قرارداد کار
۳۵۰	مبحث اول - پایان قرارداد کار ناشی از اراده طرفین
۳۵۰	بند یکم - اخراج
۳۶۱	بند دوم - استعفا
۳۶۵	بند سوم - انقضای مدت در قراردادهای کار موقت
۳۶۶	بند چهارم - اتمام کار در قرارداد کار معین
۳۶۷	مبحث دوم - انحلال یا خاتمه قرارداد کار خارج از اراده طرفین
۳۶۷	بند اول - فوت کارگر
۳۶۸	بند دوم - بازنشستی کارگر
۳۷۰	بند سوم - از طرف کارگر

۳۷۴	فهرست منابع
۳۷۴	الف - منابع فارسی و عربی
۳۷۴	کتاب‌ها
۳۸۰	فرهنگ‌ها
۳۸۰	مقالات، پایان‌نامه‌ها و تقریرات
۳۸۲	ب - منابع انگلیسی
۳۸۲	کتاب‌ها و مقالات
۳۸۴	ج - منابع برخط

پیشگفتار

ای خدا ای فضل تو حاجت روا
بی تو یاساد هیچ کس نبود روا
قطره دانش که بخشیدی ز پیش
متصل گردان به دریاهای خویش

امروزه صدها مرکز دانشگاهی، حوزوی و پژوهشی در کشور ما به مطالعه پیرامون حقوق و مباحث مرتبط با آن مشغول می‌باشند که سابقه فعالیت برخی از آن‌ها بیش از چند دهه بوده و هزاران اثر حقوقی در قالب کتاب، مقاله، پایان‌نامه، مجموعه قوانین و غیره از تولیدات علمی آنها است. با این وجود در زمینه حقوق کار در ایران، گرچه کتاب، مقالات و دیگر آثار ارزشمند علمی متعددی به هم و تلاش استادان و محققان این حوزه نگاشته شده؛ اما سهم آثار تألیفی در مقایسه با زیر مجموعه بی دیگر حقوق و به نسبت کشورهای الگو (توسعه یافته) ناچیز است؛ از این رو پاسخ‌گویی به نیازهای علمی جامعه تلاش مضاعف و توجه بیشتری را می‌طلبد. همچنین، اکثر آثار علمی مربوط به حقوق کار بر مبنای مباحث صرف نظری، تاریخی و تطبیقی متمرکز گردیده و جنبه‌های کاربردی آن مانند مباحث مربوط به شرایط کار، تعلیق و خاتمه قرارداد کار که بیشتر دارای ابعاد تخصصی، ماهوی و کاربردی است، و نیز به صورت تحلیلی است؛ کمتر مورد تحقیق و پژوهش قرار گرفته است.

از دیگر سو، با وجود میلیون‌ها کارگر در کشور، و با احتساب خانواده‌های آن‌ها، زندگی بخش بزرگی از مردم ما مستقیماً متأثر از حقوق کار است؛ اما به دلیل نوبیایی این رشته در کشور ما، ادبیات و دانش حقوقی و پژوهش‌های مربوط به این حوزه چندان عمیق و گسترده نمی‌باشد. نگارنده با داشتن سوابق قضایی از جمله ریاست شعب دادگاه عالی و تهران - ویژه رسیدگی به موضوعات حقوقی و کیفری قانون کار - علمی و پژوهشی و آموزشی و آموزشی - تدریس دروس مرتبط با حقوق کار در مراکز علمی مختلف - و نیز از آنجایی که از جمله اعضای هیأت حل اختلاف اداره کل کار تهران و هیأت تجدیدنظر تشخیص مطالبات سازمان تأمین اجتماعی به نمایندگی از سوی قوه قضاییه - در سالیان متمادی، از نزدیک با بسیاری از مشکلات در این زمینه در ابعاد مختلف آشنایی دارد و در برخی موارد در عمل به نتایج و راه‌حل‌هایی رسیده است که می‌تواند برای رفع تعارض‌ها و تحقق هر چه بیشتر عدالت در روابط کار مفید باشد. همین انگیزه‌ای شد تا برای نخستین بار در کشور مشتاق نگارش یک دوره کامل و جامع مباحث مرتبط با حقوق کار گردم. این دوره - که تاکنون برخی از مجلدات آن منتشر و تجدید چاپ گردیده - شامل چند جلد به ترتیب زیر می‌باشد:

دفتر یکم - مبانی نظری حقوق کار و نظام حقوقی حاکم بر قرارداد کار در ایران
دفتر دوم - حل اختلاف کارگر و کارفرما در پرتو اصول دادرسی منصفانه (که پیش از این توسط

انتشارات میزان منتشر و تجدید چاپ نیز شده است)

دفتر سوم - حقوق جزای کار

دفتر چهارم - تحلیل حقوقی حوادث ناشی از کار

دفتر پنجم - محشای قانون کار (این اثر تحت عنوان قانون کار در نظم حقوقی کنونی پیش از این توسط انتشارات نگاه بین منتشر شده است)

دفتر ششم - نقد رویه قضایی در حوزه حقوق کار (این اثر طی مقالات متعدد در زمینه‌های متنوع حقوق کار در مجلات حقوقی^۱ مختلف پیش از این منتشر شده است که در آینده نزدیک با گردآوری تمامی آنها بصورت مجموعه‌ای از مقالات منتشر خواهد شد)

تلاش من اثر که دفتر نخست دوره شش جلدی حقوق کار می‌باشد؛ پیش از این از سوی انتشارات نگاه، بین منتشر گردیده و هم‌اینک با اصلاحات کامل و تقیل زحمت از سوی مدیر و کارکنان محترم انتشارات فکر سازان منتشر می‌گردد. معرفی و مطالعه و بررسی توصیفی - تحلیلی مبانی نظری حقوق کار و نظام حقوقی حاکم بر قرارداد کار در ایران در پرتو نظریات کارشناسان و صاحب‌نظران در زمینه روابط کار، رویه‌های قضایی، کتاب‌ها، مقالات و دیگر منابع کتابخانه‌ای موجود است. همچنین، تلاش شده است تا با توسل به رهیافت‌ها و روش‌هایی که در قوانین و رویه قضایی - به‌ویژه آراء هیأت عمومی دیوان عدالت اداری - و روال معمول در شعب دیوان عدالت اداری و مراجع حل اختلاف کار و همچنین نظریات حقوق‌دانان یافته‌ایم، آشنایی نسبی با نظام حقوقی حاکم بر قرارداد کار در ایران حاصل و پیشنهادها و توصیه‌هایی را جهت اصلاح مقررات ناظر بر روابط کارگران و کارفرمایان ارائه نماییم.

بی‌تردید، اثر حاضر متضمن کاستی‌هایی خواهد بود. امیدوارم استادان و اهل تحقیق با بذل محبت، اصلاحات و پیشنهادهای سازنده خود درباره کتاب حاضر را ارائه فرمایند تا در چاپ‌های بعدی مورد توجه و بازنگری لازم قرار گیرد.

در پایان لازم است؛ از زحمات همسر عزیزم سرکار خانم مرضیه حسینی‌نژاد که با صبر و بردباری زحمات فراوانی را متقبل گشته و همواره در هر شرایطی یار و یاور من بوده است؛ قدردانی نموده و آرزوی توفیق الهی را برای ایشان خواستارم.

احمد رفیعی

تابستان ۹۵

۱. نظیر مجله نقد آراء مربوط به دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، فصلنامه رویه قضاییه شعب دیوان عدالت اداری

مقدمه

کتاب پیش رو مشتمل بر دو بخش است. در بخش نخست به بنیان‌های نظری حقوق کار پرداخته می‌شود که شامل تاریخچه شکل‌گیری و تحول حقوق کار، تعریف و ویژگی‌های حقوق کار و منابع حقوق کار است. در فصل اول و دوم از این بخش، ضمن مطالعه تاریخ تحولات حقوق کار و معرفی آن، ویژگی‌های حقوق کار به عنوان یک شاخه مستقل در میان مباحث حقوق عمومی تبیین خواهد شد.

بر خلاف برخی مباحث حقوقی که منابع آن‌ها صرفاً داخلی است؛ حقوق کار دارای ابعاد فرامی‌نر می‌باشد که با گسترش پدیده جهانی شدن تجارت، صنایع و خدمات، روز به روز این جبهه حقوق کار تقویت می‌شود. بنابراین در فصل معرفی منابع حقوق کار نمی‌توان صرفاً به منابع داخلی اکتفا کرد و باید با اسناد بین‌المللی آن نیز آشنا شد.

از مهم‌ترین منابع داخلی این حق می‌توان به قانون کار مصوب ۱۳۶۹ و در مورد منابع بین‌المللی به مصوبات سازمان بین‌المللی کار - که برخی از آن‌ها در حقوق داخلی ما نیز شناسایی شده و الزام‌آور هستند - اشاره کرد.

در بخش دوم کتاب با عنوان «قرارداد کار» سه پایه‌ی اصلی ایجاد رابطه کار، حقوق و تعهدات طرفین - کارگر و کارفرما - است به ترتیب در چهار فصل به بررسی مفهوم و ویژگی‌ها و انواع قرارداد کار، اجزای قرارداد کار، شرایط کار، تعلیق و پایان قرارداد کار می‌پردازیم. با این توضیح که در فصل نخست از این بخش به تبیین دقیق مفهوم و ویژگی‌های قرارداد کار، به تقسیم‌بندی آن اشاره می‌شود. اجزای قرارداد کار شامل کارگر، کارآموز، کارفرما و کارگاه در فصل دوم تعریف و مصادیق آن‌ها مشخص می‌شود. فصل سوم مربوط به شرایط کار شامل موضوعات حق السعی، ساعات کار، تعطیلات و مرخصی، شرایط کار زنان و نوجوانان و نظارت و بازرسی است. همچنین بحث پیرامون نظام حل اختلاف کارگر و کارفرما در گفتار پنجم این فصل جای گرفته است.^۲

1. worker

۲. لازم به توضیح است که به منظور پرهیز از حجیم شدن کتاب حاضر و همچنین برای امکان بررسی و نقد گسترده و جامع مباحث یادشده، تفصیل مطالب مربوط به حل اختلاف کار و مراجع آن، در دفتر دوم از دوره حقوق کار عرضه شده است که علاقمندان می‌توانند برای آشنایی و مطالعه بیشتر به کتاب یاد شده مراجعه نمایند. نک: رفیعی،

در فصل پایانی کتاب تعلیق و پایان قرارداد کار در دو گفتار جداگانه مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد. تعریف، موارد و آثار تعلیق، وضعیت قرارداد کار در حالت تعلیق، رفع حالت تعلیق و بازگشت به کار کارگر در گفتار اول مورد بررسی قرار می‌گیرد. پس از آن، در گفتار دوم که گفتار پایانی این بخش نیز می‌باشد؛ موارد ارادی یا غیرارادی انحلال یا خاتمه قرارداد کار و حقوق و تعهدات کارگر و کارفرما در این زمینه بحث می‌شود.

ضمناً در هریک از مباحث مطروحه به نقش دولت در حوزه حقوق کار پرداخته شده است و طی آنها چگونگی مداخله دولت در انعقاد، اجرا، تعلیق و خاتمه قرارداد کار که از طریق مقررات، گذاری، نظارت و بازرسی و حل اختلاف کار است؛ مورد بررسی و دقت نظر قرار می‌گیرد. همچنین در حین طرح مباحث به فراخور مطالب، جایگاه نهادهای صنفی - تشکلی کارکنان و کارفرمایی^۱ - در حقوق کار و نقش آن‌ها در تنظیم روابط کار مورد توجه قرار گرفته است.

احمد، حقوق کار: دفتر دوم - حل اختلاف کارگر و کارفرما در پرتو اصول دادرسی منصفانه، تهران، نشر میزان،

چاپ دوم، ۱۳۹۵